

Recenze: Hra Nepřítel lidu v Divadle Komedie bojuje proti globálnímu oteplování

22. 1. 2019 16:50

Lékař Stockmann je v podání Miloslava Königa rozporuplnou postavou. | Foto: Patrik Borecký

Hra stará 137 let a pořád tak aktuální? Ironická otázka na adresu dramatu *Nepřítel lidu* od norského rodáka Henrika Ibsena se v obměnách prolíná hravou i apelativní podívanou, kterou v koprodukcí s Městskými divadly pražskými na scéně Komedie připravil soubor Lachende Bestien. Hlavní roli ztvárnil Miloslav König.

Ibsenův *Nepřítel lidu* se v posledních desetiletích na domácí jeviště vrací poměrně často, neboť v jeho přímočaré společenské kritičnosti inscenátoři nalézají zaručenou nahrávku na smeč.

Konflikt lékaře Stockmanna, který v zájmu ochrany zdraví obyvatel lázeňského města poukazuje na závažné znečištění pitné vody a pouští se do nerovného boje s politikařením, lze na divadle rozehrát v každé době. Vždy bude silně rezonovat i nacházet odezvu.

Jenže na [Michala Hábu](#), režiséra i autora současné ibsenovské variace, vágní a zprofanovaná nálepka aktuálnosti působí jako rudý hadr na rozdrážděného býka. A tak ji od prvních chvil

zesměšňuje a shazuje, nepokrytě se jí vysmívá, aby nakonec vynesl trumf a ukázal, v čem konkrétní živost Ibsena vidí on se svým týmem. Pro Hábu symbolizuje výzvu liberální demokracii, kritiku bezohledného byznysmenství a vážně míněnou obhajobu ekologického aktivismu.

K tomu režisér dospěje zvláštní cestou. S původním dramatem spíš vede dialog, než aby ho inscenoval. Rozkládá ho a zkracuje, zpochybňuje a vybírá si jen určité situace a dialogy. Vypouští vedlejší postavy nebo naopak vkládá texty z jiných zdrojů. A na závěr vše dovádí ke společenskému apelu, protože soubor [Lachende Bestien](#), založený roku 2011, se k politickému pojetí divadla hlásí nepokrytě a kontinuálně.

Divák se přesto nemusí obávat, že by se ztrácel v ději a ve smyslu toho, co se odehrává na scéně. Ústřední dějová linka zůstává víceméně zachována a lze ji vysledovat i pod vrstvou ironického pomrkávání a humorných odboček.

Ústřední hrdina, doktor Stockmann, svádí marný boj za svou nepohodlnou pravdu, střetává se s podnikatelskou arogancí tchána, s politickým pragmatismem vlastního bratra - starosty i se zástupci tisku a veřejnosti, až končí v izolaci.

Dlouhá část představení se odvíjí jako poměrně nevázaná zábava, prošpikovaná zcizujícími poznámkami a kabaretními vsuvkami. Hned v úvodní scéně večírku přichází čtveřice herců s nafukovacími balonky ve tvaru písmen, z nichž je poskládán anglický nápis enemy, tedy nepřítel.

Foto: Patrik Borecký

Ani vážné téma společenského nepřátelství a nepohodlnosti není přece konzumnímu světu svaté a v rukou divadelních rutinérů, vůči nimž se režisér Hába zatvrzele vymezuje, by se snadno mohlo proměnit v pouhý blyštivý ornament.

Rozhovory se dvěma vedlejšími postavami jsou zase střiženy podle vzoru únavných televizních show, kdy hosté ve studiu za účasti organizovaného publika odpovídají na moderátorovy dotěrné dotazy. Světelný nápis "pravda" opakovaně zesměšňuje rozbujelý nešvar dneška, žonglování s pojmy pravdy a lži.

Neustále přítomný hudebník pouštěním předtočených nahrávek i živou hrou na kytaru protkává dění na jevišti. Prostor dostávají výhradně country songy včetně notoricky známého hitu *Veď mě dál, cesto má*. Přestože jejich okatá nesouvislost s dějem nepůsobí tak vtipně, jak režisér zamýšlel, stane-li u mikrofonu zpívající herec [Miloslav König](#), veškeré pochybnosti berou za své. Jeho schopnost chameleonských proměn, dokonalá práce s hlasem, tělem, mimikou, je základním stavebním kamenem inscenace a režisér této nejsilnější zbraně naplno využívá. O to víc se odhaluje disproporce mezi virtuózním Königem a ostatními herci, z nichž nejlépe vychází Johana Schmidtmajerová v roli Stockmannovy manželky.

Samotný Stockmann je v Königově interpretaci rozporuplnou postavou. Se svou ženou si v chlupaté kožešině a s demonstrativní nadřazeností hraje na Čapkova pejska a kočičku. A třebaže bojuje za správnou věc, má v sobě i nepříjemně přepjatou umanutost a sebevzhlíživost.

Když už se zdá, že vtípkování a polemizování s Ibsenem bylo přespříliš, přichází nečekaný zlom. Po vážně pojatém velkém Stockmannově monologu ze čtvrtého dějství se Miloslav König usadí na pohovku a cituje autentický projev šestnáctileté švédské aktivistky Greta Thunbergové z loňské světové konference o klimatu, globálním oteplování a emisích.

Následuje dlouhé ticho, pauza, kdy herec mlčí, kouří a znejistělí diváci netuší, zda představení dospělo k závěru, nebo ještě bude pokračovat.

Škoda té přemíry žertování i herecké nevyváženosti. I tak ale *Nepřítel lidu* vyznívá jako trefná úvaha nad limity do sebe zahleděného liberálnědemokratického světa, jenž obavy o budoucnost naší planety krátkozrace bagatelizuje coby projevy ekoterorismu.